

ALOITE

Opetusministeri Li Andersson
Puheenjohtaja Paula Risikko, Sivistysvaliokunta, Eduskunta
Varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta, Sivistysvaliokunta, Eduskunta
Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ylijohtaja Petri Lempinen, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Jarkko Niiranen, Opetushallitus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Opettajankoulutukseen ja kädentaitojen opetukseen liittyvät yliopistot: Aalto yliopisto, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Lapin yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto ja Åbo Akademi

Prosessiteollisuus ja -tuotanto -ennakointiryhmän (OEF) aloite kädentaitojen osaamisen vahvistamiseksi

Lasten ja nuorten arjen- ja kädentaitojen osaaminen on heikentynyt. Kädentaitojen oppimisella ja opetuksella on merkittäviä vaikutuksia niihin perusvalmiuksiin, joita perusopetus antaa. Nämä taidot ehkäisevät omalta osaltaan myös nuorten syrjäytymistä.

Kädentaitojen osaamista tulee vahvistaa nykyisestä, sillä se luo nuorille valmiuksia siirtyä niin ammatilliseen koulutukseen kuin lukiokoulutuksen jälkeisiin insinööri- ja kädentaitoja vaativiin korkeakouluopintoihinkin. Asian tarkempi selvittäminen vaatisi tutkimuksellista näyttöä. Osaamisen ennakointifoorumin (OEF) prosessiteollisuus ja -tuotanto -ennakointiryhmä on laaja-alainen asiantuntijaryhmä, ja se haluaa nostaa esille kädentaitojen vahvistamista. Ryhmä esittää muutoksia oppiaineiden opetuksessa, joita tarvitaan niin työelämän ja opetushenkilöstön näkemyksen ja kokemuksen mukaan. Teollisuuden toimialat tarvitsevat tulevaisuudessakin osaavaa työvoimaa, ja alojen kiinnostuksen sekä vetovoiman lähtökohdat karttuvat ja kehittyvät kädentaitojen kaltaisten oppiaineiden parissa.

Käsityö -oppiaineen historian aikana tekninen työ ja tekstiilityö eivät ole olleet erillisiä oppiaineita, vaan käsityön osa-alueita. Vuoden 2014 opetussuunnitelmaperusteissa ohjattiin selkeämmin, että käsityö kuuluu sukupuolesta riippumatta kaikille perusopetuksen oppilaille tasaveroisesti molempine työtapoineen (ts. entiset osa-alueet) ja materiaaleineen. Oppiainetta koskeneet muutokset, teknisen työn (työtapojen) ja tekstiilityön (työtapojen) osa-alueiden yhteinen opettaminen kaikille viime vuosien tapaan ei ole johtanut kädentaitojen vahvistumiseen. Keskimääräinen kuhunkin työtapaan käytettävä opetuksen tuntimääräinen aika on vähentynyt perusopetuksen päättövaiheessa 7–9 vuosiluokilla kolmesta vuosiviikkotunnista yhteen vuosiviikkotuntiin. On selvää, että työtapojen (osa-alueiden) osaaminen kaventuu, kun niiden opetukseen ja oppimiseen käytettyä aikaa vähennetään.

Nykyisin eri perusopetuksen kouluissa käsityön opetukseen käytettävän tuntiresurssin määrä vaihtelee. Osa opetuksen järjestäjistä noudattaa vain valtioneuvoston asetuksen 244/2012 määräämiä vähimmäisvuosiviikkotunteja (kaksi vuosiviikkotuntia) käsityössä, osa on suoraan ohjannut taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista käsityölle lisää kaikille yhteisiä tunteja, jolloin oppiaineen opetukseen on käytettävissä jopa neljä vuosiviikkotuntia 7. vuosiluokalla. Myös opetusryhmien koko vaihtelee laajalti siten, että toiminnallisen ja tuotteita valmistavan oppiaineen, käsityö, suurissa opetusryhmissä ei oppimista ehdi tapahtua.

Kädentaidot kuuluvat kaikille, mutta käytännössä käsityö -oppiaineeseen tällä hetkellä suunniteltu valinnaisuuden jako kahteen eri resurssiin (taide- ja taitoaineen valinnaiset tunnit ts. käsityön valinnaiset tunnit ja valinnaiset aineet ts. paikallisesti päätetyt käsityöhön liittyvät omat syventävät oppimäärät, jotka voivat keskittyä jompaankumpaan työtapaan) ei käytännössä toimi. Ennakointiryhmä esittääkin, että opetussuunnitelman perusteita uudistettaessa tulisi viidennellä vuosiluokalla tehtävä käsityön työtavan painotuksen valinta palauttaa. Tulisi myös varmistaa, että valinnaisuus toteutuu kuntatasolla, ja oppilaat ovat Suomen jokaisessa kunnassa tasa-arvoisessa asemassa. Nykyisessä tuntijakoasetuksessa taide- ja taitoaineiden opetukseen käytettävät vähimmäisvuosiviikkotuntimäärät ovat pienet. Tulevaisuudessa näiden oppiaineiden arvostus tulisi ilmetä myös tuntijakoasetuksen tasolla ja suurempina tuntimäärinä.

Ennakointiryhmä esittää, että opettajankoulutuksessa tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota ja kehittää teknisen työn sekä tekstiilityön opettajakoulutusta. Suomalainen yhteiskunta on isojen teknologisten muutosten edessä tulevina vuosina. Yksi tapa kasvattaa lapsia ja nuoria työelämän vaatimuksiin on teknologiaopetuksen lisääminen. Ennakointiryhmän mukaan tulisikin selvittää tekninen työ ja teknologia (TTT) -oppiaineen opettajankoulutuksen käynnistämisen hyödyt niin kädentaitojen kuin teknologiaosaamisen vahvistamiselle.

Ennakointiryhmä kantaa suurta huolta niihin Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitoksen (OKL) suunniteltuihin ja säästösyillä perusteluihin opetuksen lakkauttamisuutisiin (Länsi-Suomen Sanomat 11.11.2022). Koulutuksen lakkautus heikentäisi entisestään niiden opettajien vähäistä määrää, jotka ovat erikoistuneet teknisen työn työtapoihin opettajan koulutuksen opinnoissaan. Raumalla järjestetty käsityön opettajien koulutus on tähän asti turvannut opettajankoulutuksen määrällistä tarjontaa. Mutta se on turvannut myös koulutuksen alueellista tarjontaa antaen esimerkiksi pohjoisesta Suomesta alaa opiskelemaan tuleville sijainniltaan sopivan koulutuspaikan. Lisäksi ennakointiryhmä kantaa huolta käsityönopettajien täydennyskoulutustarjonnasta ja alan opetusta antavien yliopistojen kyvystä järjestää opettajien kipeästi tarvitsemaa lisäkoulutusta.

Prosessiteollisuus ja -tuotanto -ennakointiryhmän toimikaudella 2017–2020 tuotetuissa osaamistarvetuloksissa on tullut esille käden taitojen osaamisen merkitys ja tärkeys. Jo viime toimikauden ennakointituloksia laadittaessa keskipitkälle ja pitkälle aikavälille ryhmän asiantuntijat nostivat esille kädentaitojen ja luovuuden kuuluvan osaksi tärkeimpiä osaamisia eri ammattialoilla ja työtehtävissä. Samalla asiantuntijat kantoivat jo tuolloinkin huolta oppilaiden ja opiskelijoiden tämänkaltaisen perusosaamisen heikkenemisestä.

Helsingissä 1.12.2022,

Prosessiteollisuus ja -tuotanto -ennakointiryhmän puolesta
Hannu Siltala
puheenjohtaja

Tiedoksi:

Eduskunta, sivistysvaliokunta
ministerin erityisavustaja Anna Mäkipää, Opetus- ja kulttuuriministeriö
ministerin erityisavustaja Niina Jurva, Opetus- ja kulttuuriministeriö
opetusneuvos Aki Tornberg, Opetus- ja kulttuuriministeriö
opetusneuvos Maija Innola, Opetus- ja kulttuuriministeriö
opetusneuvos Tiia Hintsa, Opetushallitus
Osaamisen ennakointifoorumi (OEF), ohjausryhmä
Akava ry
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Sivistystyöntekijät
STTK ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry
Suomen Yrittäjät